

Teksten som følger under er et utdrag av brev sendt fra Lykkelige barn til Kunnskapsdepartementet 13.okt.2022. Vi ønsker dette lagt ut som innspill på innspillssiden.

Kontaktinformasjon finnes nederst.

Innspill til stortingsmeldingen om ungdomstid og 5.-10. trinn

Innholdsfortegnelse

Innspill til stortingsmeldingen om ungdomstid og 5.-10. trinn	1
Innholdsfortegnelse	1
Det vises til kunngjøringer fra Regjeringen gjennom følgende kilder:	2
Spørsmålsliste til prosess	2
Innspill til design, innhold og metoder	3
De viktigste suksessfaktorene	7
Barnet i sentrum	7
Oppsummert om barnet i sentrum	9
Tidlig innsats	10
Danmark	10
Oppsummert om tidlig innsats	11
Tilhørighet og det sosiale	12
Oppsummert om tilhørighet og det sosiale	13
Stigma og psykisk helse	13
Oppsummert om stigma og psykisk helse	14
Vilje til handling kan vises i det kommende lovforslaget og varslet stortingsmelding	14
Initiativ til møte	15
Referanseliste	16
Ansvarlig for dette dokumentet i Lykkelige barn	19
Fakta om Lykkelige barn	19

Det vises til kunngjøringer fra Regjeringen gjennom følgende kilder:

- ["Ungdomsskolen skal bli mer praktisk og variert"](#) [1]
- [Arbeidet med stortingsmelding om ungdomstid og 5.-10.-trinn](#) (skjema) [2]
- [Arbeidet med stortingsmelding om ungdomstid og 5.-10.-trinn](#) (kunngjøring) [3]

Det er gledelig at Kunnskapsdepartementet vil ta tak i fallende skolemotivasjon og finne ut hvordan skolen i større grad kan ivareta og fremme elevenes motivasjon, mestring, læring og utvikling. Meldingen skal ifølge kunngjøringen også se på hvordan skolen kan bli mer praktisk og variert, slik at elevene kan lære mer og trives bedre.

Spørsmålsliste til prosess

Lykkelige barn er ivrig opptatt av at undersøkelsen virkelig finner gode løsninger og ønsker i den forbindelse å peke på noen etter vårt syn svært sentrale spørsmålsstillinger i tilknytning til arbeidet med den varslede stortingsmeldingen:

1. Denne stortingsmeldingen kommer parallelt med et annet pågående og svært viktig arbeid i skolesektoren, nemlig utarbeidelsen av ny opplæringslov.

Lykkelige barn leverte i desember 2021 gjennom vårt [høringssvar](#) [4] til "Forslag til ny opplæringslov og endringer i friskoleloven" en grundig gjennomgang og svært mange konkretiserte forslag. Våre innspill den gangen hadde nettopp de formål som departementet etterspør i dette nye initiativet: At skolen i større grad kan ivareta og fremme elevenes motivasjon, mestring, læring og utvikling. Våre innspill tok utgangspunkt i situasjonsbeskrivelser for elever med stort læringspotensial og ringvirkninger for skole og samfunn. Men våre forslag til endringer i lovutkastet var i høyeste grad designet med tanke på elevmangfoldet.

Etter vår mening er det en grunnleggende forutsetning for å lykkes med et ekte trivselsprosjekt av den karakter som Kunnskapsdepartementet ønsker seg, at alle skoler bygger på felles kvalitetsmål som er nedfelt i lovverket.

'Med lov skal skole bygges', for å omskrive et kjent sitat.

Lykkelige barn spør derfor: I hvilken grad kommer departementet til å gå gjennom høringssvarene som kom inn i forbindelse med [lovhøringen](#) forrige høst [5], med sikte på å finne løsninger i allerede innsendte svar til lovutkastet?

Vi vil foreslå at KD tar et særlig grundig blick på høringssvarene til respondenter som representerer de mer marginaliserte elevgruppene der risikoen for motivasjonstap og manglende trivsel er særskilt høyt. Vi viser til omtalen av elevpanelet i innledningen til dette brevet.

Det vises også til Forandringsfabrikkens rapport "[Tenker så det knaker](#)" fra 2016 [6], der elever med stort læringspotensial har kommet med både situasjonsbeskrivelser ('sånn kjennes det') og en rekke råd over flere tema i tilknytning til skolegang.

2. Det er drøyt ti år siden sist det ble laget en stortingsmelding med svært likt tema. Stortingsmelding 22 (2010-2011) med tittelen "Motivasjon - Mestring - Muligheter", rettet seg mot noenlunde samme aldersgruppe, og ble lagt frem av Regjeringen Stoltenberg II 29. april 2011.

Er det vurdert å legge frem en statusrapport som vurderer foreslåtte virkemidler, grad av implementering og eventuelt endringer/ny viten *sett i forhold til den*?

3. Lykkelige barn er bekymret i forhold til at denne nye runden tilsynelatende starter med blanke ark og dermed tar tid og fokus vekk fra det viktige pågående lovarbeidet. Er målet med Stortingsmeldingen å rekke å påvirke lovarbeidet og/eller arbeidet med forskriftene?

Kan vi få en tidslinje for Stortingsmeldingens ulike faser som for eksempel informasjonsinnhenting, bearbeidelse og ferdigstilling/publisering? Vi ønsker å få oppgitt siste frist for å sende inn innspill. Dessuten ønsker vi å vite om dere har planlagt at meldingen skal sendes på høring før den går til Stortinget?

Med sikte på vårt videre arbeid med skolerelaterte spørsmål, ønsker Lykkelige barn å få en snarlig og konkret tilbakemelding på spørsmålene over.

Vi ønsker å peke på elementer vi mener er særskilt viktige for å kunne komme frem til effektfulle resultater og konklusjoner basert på undersøkelsen. På den måten sikrer en at man kommer frem til anvendelige og virkningsfulle tiltak for å forbedre fremtidig praksis. Vi regner med at mye av dette også har vært aktuelle problemstillinger i deres planlegging. Nedenunder følger likevel en liste innspill rettet mot design, innhold og metoder i Kunnskapsdepartementets undersøkelse.

Lykkelige barn har ingen forventning om å få konkrete svar på disse spørsmålene, men vi vil likevel presisere at det er svært ønskelig å få komme i dialog med departementet om innholdet for videre utdypning og diskusjon om dette.

Avslutningsvis gjennomgår vi noen av problemstillingene med utdypende drøftelser og oppsummering av råd og ytterligere ønsker med hensyn til innholdet i stortingsmeldingen.

Innspill til design, innhold og metoder

Formodentlig er det noe nytt og annerledes sittende regjering nå ønsker seg sammenlignet med Stortingsmelding 22 (2010-2011), som forsvarer at en slik undersøkelse startes opp parallelt med arbeidet med ny opplæringslov. Lykkelige barns refleksjoner oppsummeres med følgende spørsmålsliste.

Ansvarlig for dette dokumentet i Lykkelige barn:

– Gunvor Struksnæs, foreldrekontakt, gunvor.struksnaes@lykkeligebarn.no

– Kristin Keiserås Bakkane, foreldrekontakt, kristin.bakkane@lykkeligebarn.no

1. Vi forutsetter som nevnt innledningsvis at Regjeringens egentlige ønske med stortingsmeldingen er å være målrettet: Det vil si først og fremst finne virkemidler som forbedrer trivselen hos de 25 prosentene av elevene som sier de ofte gruer seg til å gå på skolen, og de 73 prosentene av elevene som sier de kjeder seg på skolen.

Vi antar med dette at det er gruppene der mistrivselen er størst, som i størst grad trenger å komme til orde. Per i dag ser vi ikke tegn til at dette forholdet er reflektert i de publiserte kildene som omtaler denne varslede stortingsmeldingen. Vi mener at i denne stortingsmeldingen er det viktigere å få de utsatte gruppene i tale, i stedet for å satse på at et tilfeldig kvantitativt utvalg tilfeldigvis vil fange opp de risikoutsatte elevgruppene.

I tillegg må vi peke særskilt på følgende gruppe elever: Hvordan har departementet tenkt å inkludere stemmene fra elevene som allerede har falt ut av skolen på grunn av ufrivillig skolefravær? Dette er elevgrupper som på mange måter vil kunne fungere som indikatorer på "hva som gikk galt", og som kan gi verdifull innsikt. Å få disse elevene i tale, samt å få analysert svarene deres, bør derfor være av stor interesse.

2. Når det gjelder ufrivillig skolefravær ønsker vi å peke på at det er mange ulike sammenhenger mellom årsak og virkning. Noen av dem har tradisjonelt vært ganske underkommunisert fra offentlig hold. Hva vil departementet gjøre for å fremskaffe og tydeliggjøre disse sammenhengene?

Vi ønsker også at det tas inn en plan i stortingsmeldingen om å sørge for norsk forskning på dette området. Forskningen må blant annet undersøke hvor stor andel elever med stort læringspotensial som utvikler ufrivillig skolefravær sammenlignet med øvrige elever. Lykkelige barn mener det bør tilstrebes mer kostnadseffektive tiltak og skånsomme metoder både for skolesektoren og for de elevene det gjelder. Slik tilstanden er i dag benyttes det unødvendig store ressurser på fagfolk som kommer inn relativt sent i løpet, og som dessverre sjelden har en tilstrekkelig dynamisk verktøykasse tilgjengelig.

[Internasjonal forskning, blant annet fra USA](#) [7], viser at mellom 10-20 prosent av elever som slutter på skolen er evnerike. I Norge har vi ikke forsket på dette, men det antydes av norske forskere at "En tredjedel av de som dropper ut av videregående, kan være evnerike elever" ([Smedsrud, 2018](#)) [8]. Lykkelige barn erfarer at ufrivillig skolefravær kan starte så tidlig som allerede få uker etter skolestart på første trinn, men også senere på barnetrinnet, ungdomstrinnet eller senere i skoleløpet.

3. Lykkelige barn ser det som ekstremt viktig å forebygge mot feilen å automatisk tenke at skolerelatert stress handler om elever som strever med for høyt tempo og for vanskelige læringsmål. Det vil selvfølgelig gjelde noen elever, men langt ifra alle. Stress er relatert til mestring, men også til anerkjennelse og kontroll.

Elever med stort læringspotensial har høy risiko for å bli stresset av mye venting; av daglig å oppleve at de går på tomgang og at deres læringsbehov blir saldert bort av

hensyn til de andre elevene. Dette er særdeles uheldig, fordi elevene merker det og dermed kan kjenne på et grunnleggende utenforskap og føle seg oversett og verdiløse. Som Kunnskapsdepartementet er godt kjent med, har denne elevgruppen de siste 24 årene vært unntatt fra retten til spesialundervisning, selv om deres individuelle behov skulle tilsi det. Vi viser til [Ot.prp. nr. 46 \(1997-98\) Om lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa \(opplæringslova\), kapittel 31](#) [9]. Lykkelige barn registrer at stress for eksempel kan medføre at kunnskap barna tidligere hadde ervervet brått kan "forsvinne". Det er også kilde til stress når elever med stort læringspotensial brått ikke lenger kan seile på sin allmenkunnskap, og plutselig langt ute i utdanningen møter veggen fordi de faktisk ikke har lært seg å lære.

Det må kunne forventes et visst stressnivå av å være eneste elevgruppe uten et sikkerhetsnett som er andre forunt all den tid eleven ikke har tilfredsstillende utbytte av undervisningen, gjennom retten til spesialundervisning. At denne mangfoldige gruppen av elever med stort læringspotensial er fratatt retten til individuelt tilrettelagt opplæring er særdeles uheldig og potensielt svært skadelig for elevene. Det kan føre til at elever med stort læringspotensial som sliter med å finne seg til rette i læringsfellesskapet ikke vil få tidlig nok hjelp til å forhindre ufrivillig skolefravær. Det er også viktig å bemerke at dobbelteksepsjonelle elever står i fare for å ikke få nødvendig hjelp i tide da det er kjennetegnende for gruppen at de er svært vanskelige å identifisere. Dette skyldes at læreversker eller diagnoser kamuflerer stort læringspotensial, og omvendt.

Vi ber departementet ha fokus på å fremskaffe og tydeliggjøre sammenhengen mellom ulike årsaker i tilfeller som gir seg utslag i stress.

4. Et velkjent fellesnevner i Lykkelige barn er foreldre som opplever barna sine snakke om kjedsomhet fordi de opplever skolehverdagen som meningsløs. Slikt oppstår når deres læringsbehov ikke blir møtt og forstått. De får heller ikke følelsen av å være inkludert i læringsfellesskapet. Dette er elever som ofte ikke kjenner tilhørighet og som vil ha problemer med å kjenne seg som del av enhetskolen. Elevene risikerer å utvikle mistillit til skolen og til samfunnet.

"Manglende hjelp og støtte eller negative holdninger fra lærere får like store, eller kanskje enda større, konsekvenser for skolemotivasjonen hos disse elevene som hos andre. De kan risikere å utvikle mistillit og kanskje hat, ikke bare i forhold til skolen, men til samfunnet i sin alminnelighet."
(s.57, Skogen og Idsøe, 2016).

Det er derfor særskilt viktig for kvaliteten på resultatene i stortingsmeldingen å unngå å automatisk se på kjedsomhet som uttrykk for latskap eller et ønske om å slippe å forholde seg til ytre krav.

5. Stortingsmeldingen ønsker å redusere psykiske plager, forbedre skoler resultatene og øke motivasjonen hos elevene. Men for å få en elev i femte til tiende trinn til å trives

på skolen, må eleven også trives i første til fjerde: Det er da grunnlaget for læring og trivsel legges. Fokuset på 5. til 10. trinn antas oppstått som følge av at det ikke foreligger systematiske nasjonale undersøkelser av tilsvarende karakter som Ungdata på lavere trinn. Ungdata starter med 5.trinn.

Lykkelige barn er bekymret for at aldersgruppen stortingsmeldingen fokuserer på er så snever at det vil medføre at undersøkelsen går glipp av svært viktige aspekter. Skolefracfall, mistrivsel, atferdsproblematikk og ulike former for spesialtiltak som dukker opp som konsekvens av at eleven faller utenfor. Det er kjent at dette kan starte allerede i første klasse. Departementet er selv inne på det forholdet at spesialundervisningen øker gjennom skoleløpet. *“Andelen elever som får spesialundervisning, øker gjennom skoleløpet. Nesten tre ganger så mange elever får spesialundervisning på 10. trinn som på 1. trinn.”* (fra [Fakta om ungdom](#) [10]). For mange elever er innsats som settes inn så sent som 5.trinn, rett og slett for sent. Temaet er så viktig at ytterligere utdypning vil etterfølge. I eget avsnitt om tidlig innsat går vi blant annet inn på det forholdet at Danmark går motsatt vei.

Vi ber derfor om inkludering av tidlig innsats, egentlig allerede i barnehagen, men også tidlig i barneskolen. Kunnskapsdepartementet må inkludere disse forholdene for å lykkes med prosjektet.

6. Hvilke metoder vil bli brukt for å trekke konklusjoner?

Lykkelige barn er bekymret for nye gjennomsnittsbetraktninger, slik at en elev som vil ha mindre faglig trykk, nuller ut en elev som vil ha mer faglig trykk og at dagens “universelle” undervisning enda en gang kommer ut som svaret. Vi mener det er lite effektivt å bruke generaliserte løsninger på individnivå.

Det må sikres at tilbakemeldingene som blir gitt, gir et informativt og nyansert bilde der virkemidlene varierer avhengig av den enkelte elevs utfordringer.

7. Lykkelige barn mener Barnekonvensjonen gir meget gode føringer for hvordan man får barn til å trives i skolen: Ved å ta hvert enkelt barns trivsel på alvor. Trivsel blant våre elever vil komme dersom barna settes i fokus, men da må vi ha en opplæringslov som er i tråd med Barnekonvensjonen.

Hvordan ser Kunnskapsdepartementet for seg at de vil innarbeide rett forståelse av Barnekonvensjonen i konklusjonene fra undersøkelsen? Vi viser til hvordan Barnekonvensjonen forutsetter at det enkelte barn skal være sentrum i sin egen utdanningsprosess, og at utdanningen skal være “child-centred, child-friendly and empowering” (fra FN’s forklaring til Artikkel 29-1a, i [General comment No.1 \(2001\)](#) [11]). Dette er et viktig poeng som vi også i kommer tilbake til nedenfor.

Vi mener det er nødvendig med en revurdering av ideologien bak det som skal bli ny opplæringslov. Igjen viser vi til [høringssvaret](#) [4] som Lykkelige barn leverte 20. desember 2021, som svar på lovutkastet fra 26. august 2021.

Lykkelige barn ønsker til sist nok en gang å peke på dilemmaet med tidslinjene i at undersøkelsesprosessen i denne stortingsmeldingen gjennomføres parallelt med arbeidet med ny opplæringslov. Vi stiller oss undrende til hvordan regjeringen skal rekke å få resultatene fra stortingsmeldingen innarbeidet i lovarbeidet.

8. I [pressemeldingen fra regjeringen](#) [1] står det at kunnskapsministeren “skal også bygge meldingen på lærernes egne erfaringer fra klasserommene. Det blir viktig å se på hvordan vi kan overføre intensjonene fra de nye læreplanene til pedagogisk praksis i skolene”.

Det er særdeles viktig å påpeke at undervisning av elever med stort læringspotensial ikke er pensum i lærerutdanningen. Det medfører at kunnskap om elevgruppen ofte er fraværende, i beste fall svært varierende og uansett tilfeldig. Det blir viktig å knytte til seg kompetanse fra lærere som har kunnskap og erfaringer med elevgruppen for at svarene skal komme elevene til gode. [Forskning](#) [12] viser at lærere ønsker mer kunnskap om elevgruppen og at altfor mange lærere fortsatt er av den feilaktige oppfatningen at alle elever med høyt læringspotensial er høytpresterende. Dette er svært problematisk og peker på viktigheten av å inkludere evnerikhet i lærerutdanningen som tiltak for å øke trivsel og inkludering.

De viktigste suksessfaktorene

Barnet i sentrum

For mange vil en mer praktisk skole være en god løsning. Vi er svært glade for at det også etterspørres råd om en mer variert skole, slik at det i tillegg favner elever som trenger mer faglige utfordringer. For noen elever vil nemlig tvert imot en mer teoretisk skole være det som fremmer motivasjon, trivsel og læringsglede.

Lykkelige barn viser til at elever generelt trives best med et vanskelighetsnivå, et læringstempo og en læringsstil som er tilpasset den enkelte. I Norge ser det imidlertid ut til at den enkelte elev er en marginalisert størrelse som må vike for ønsket om normerte læringsmål og universell undervisning. Vi mistenker at dette er fremkommet gjennom at Barnekonvensjonens stilling i forhold til norsk skole ikke er fullt ut forstått her i landet. Vi frykter at det har en sammenheng med den feilaktige oversettelsen som er i bruk og som har fått manifestere seg ved at den fortsatt ikke er korrigert.

Her følger et konkret sitat fra FNs generelle kommentar til artikkel 29-1 i Barnekonvensjonen CRC/GC/2001/1 i pkt.9, denne gang i norsk oversettelse selv om kildereferansen går til

engelsk autentisk dokument: [General comment No.1 \(2001\)](#) [11] (siden også dette dokumentet, på regjeringen.no¹ har feil gjengivelse av artikkel 29-1a):

*“For det tredje: Mens artikkel 28 fokuserer på partenes forpliktelser med hensyn til å etablere utdanningssystemer og sikre alle tilgang til disse, framhever artikkel 29 nr. 1 den individuelle og subjektive retten til en bestemt kvalitet på utdanningen. I samsvar med konvensjonens vektlegging av at det er viktig å ta hensyn til barnets beste, framhever denne artikkelen budskapet om at **utdanningen må sette barnet i sentrum: at det sentrale formålet med utdanningen er å utvikle det enkelte barnets personlighet, talenter og evner, i erkjennelse av det faktum at hvert barn har sine unike karaktertrekk, interesser, evner og lærebehov.** (...)”* (Vår utheving).

Konseptet med læringsmål som er fastspikret til barnets kronologiske alder er muligens administrativt lettvtint for skolesektoren, men det er ikke en spesielt barnevennlig fremgangsmåte.

Elever som befinner seg på en gjennomsnittlig kategori innenfor generelt læringstempo, kulturell, religiøs, etnisk, eller sosioøkonomisk bakgrunn og med fravær av tilpasnings- og/eller læreversker, helsemessige utfordringer (fysisk/psykisk), mobbing eller andre livskriser vil ha et mye bedre utgangspunkt for å oppleve den norske skolen som hensiktsmessig, relevant og god. For de andre elevene er imidlertid sjansen stor for at de *ikke* får oppfylt sine rettigheter slik vi har forpliktet oss til i henhold til Barnekonvensjonen og gjennom Menneskerettighetsloven.

Det foreligger gode, forskningsmessige anerkjente og utprøvde metoder for differensiering av undervisningen, som sørger for at alle elevene blir faglig utfordret og føler seg anerkjent. ABC-modellen, hvor hele klassen jobber med samme tema, men på tre ulike mestringsnivåer, er utviklet av Baltzer, Kyed og Nissen. Den hjelper læreren med å sette ambisiøse, men realistiske mål for alle elever.

Det er imidlertid behov for etterutdanning av lærerne i forhold til hvordan de kan planlegge, skalere og gjennomføre undervisningen på en måte som favner alle. [Samme metode vil passe utmerket for alle elever](#) [13]. Det handler om at lærere skal kunne gi elever støtte tilpasset deres alder, modenhets- og funksjonsnivå, men samtidig legge til rette for progresjon. For å oppnå dette må undervisningen være på et mer avansert nivå enn det eleven allerede behersker; innenfor den proksimale utviklingszone (Vygotsky), noe som omtales i stortingsmelding 16: *“Alle elever skal i arbeidet med fagene møte realistiske utfordringer og krav de kan strekke seg mot, og som de kan mestre på egen hånd eller sammen med andre”* (St.mld 16, s 76) [14].

Konsekvensene av dagens skolepolitikk rammer skjevt. Jo større avstand det er mellom barnets opplæringstilbud og dets personlighet, talenter samt psykiske og fysiske evner, jo større er risikoen for å bli fortolket som et objekt for undervisning istedenfor et subjekt under utdanning, slik Barnekonvensjonen legger opp til.

¹ <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/barnets-rettigheter/generell-kommentar-1---25-6-09.pdf> [15]

[Forskning](#) [16] viser at mange evnerike barn opplever at de ikke får tilstrekkelig foreldrestøtte. Undersøkelsen viste at noen var bundet av et egalitært stigma eller manglende kunnskap om hva det vil si å være evnerik. Hele femti prosent av informantene i studien rapporterte at de ikke hadde foreldrestøtte i forhold til evnerikheten sin i oppveksten. Vi vil også vise til følgende [presentasjon](#) av en elev i Sverige [17] som ble plassert i særskole, ble oppfattet som dum av andre og seg selv men som først i voksen alder fikk forståelse for at han faktisk var evnerik. Med styrket selvtillit besluttet han å ta gymnasiet på nytt. Det er viktig å huske at det dessverre er mange som ikke klarer dette etter år med motstand og ødelagt oppvekst.

Vi liker å tenke at skolene skal ha en sosialt utjevne effekt. Men når skolene ikke greier å identifisere disse elevene, og tilrettelegge i samsvar med deres behov for dybde, kompleksitet og abstraksjon i læringen, så reproduseres altså sosiale forskjeller der de ressurssterke finner sine egne løsninger, mens de andre må klare seg så godt de kan.

Videre viser vi til en norsk [undersøkelse](#) [18] som viser at sosial klasse har større påvirkning på elevenes prestasjoner i Norge enn i Finland og at organisering av norsk skole kan reprodusere sosial ulikhet. *“Utdanning har forskjellig verdi for elever med ulik sosial bakgrunn. [...] Foreldre i arbeiderklassen ser ofte på lærerne som ansvarlige for sine barns utdanning, mens foreldre i middelklassen oppfatter utdanning som et felles ansvar mellom hjem og skole. Skolen som kultur representerer noe som passer bedre til middelklassens barn enn det passer til arbeiderklassens barn.”* Enhetskolen må se sitt ansvar ved å anerkjenne at evnerike elever finnes og at de trenger å bli identifisert og møtt med et rikt og responderende læringsmiljø for å trives og for å kjenne seg inkludert i læringsfellesskapet.

Oppsummert om barnet i sentrum

Lykkelige barn mener det er viktig at hele skolesektoren jobber med å ta avstand til utdaterte holdninger om evnerike barn. Vi mener at tiden nå må være inne for at også denne marginaliserte elevgruppen kan inviteres inn i mangfoldet og anerkjennes for dem de er. Det er bare på denne måten man kan sikre at *eleven er sentrum i sin egen utdannelsesprosess*. Dette er i sin tur helt grunnleggende for at Norge skal overholde sine forpliktelser etter Barnekonvensjonen.

Vi vil igjen minne om viktigheten av at departementet anbefaler etterutdanning av lærerne i forhold til hvordan de kan planlegge, skalere og gjennomføre undervisningen på en måte som favner alle. Følgende to fagfilmer utgitt av Språkløyper gir tips (tilhører deres opplæringsmodul for barn med stort læringspotensial [19], men som i høyeste grad anvender prinsipper som passer for alle elever:

- “Vurdering for planlegging”.
<https://sprakloyper.uis.no/barnetrinn/mellomtrinn/hvordan-vurdere-planlegging/elever-med-stort-laeringspotensial/film-vurdering-planlegging-i-klasserommet> (modul 4) [20]
- "Hvordan differensiere undervisningen? Teoretiske perspektiv"

<https://sprakloyper.uis.no/barnetrinn/mellomtrinn/hvordan-differensiere-undervisningen/elever-med-stort-laeringspotensial/fagfilm-hvordan-differensiere-undervisningen-teoretiske-perspektiv> (modul 5) [21]

Den norske skolen må innrette seg slik at den langt mer systematisk tar i bruk verktøy og legger til rette for at lærerne skal makte å ivareta elevene som har behov for mer dybde, kompleksitet og abstraksjon i læringen. På den måten unngår vi at de ressurssterke må finne egne løsninger, og at alle andre elever med stort læringspotensial bare må klare seg som best de kan. Dette er nødvendig for å unngå å reproducere sosiale forskjeller.

Tidlig innsats

Lykkelige barn har erfaring med at skolemotivasjon kan dale allerede i første klasse fordi barnet på grunn av sin iboende nysgjerrighet og evne til å suge til seg kunnskap, allerede kan det som står på timeplanen. I Norge har vi ikke systemverktøy som tar høyde for å identifisere elever som når klassens tak. Skolenes [kartleggingsprøver](#) [22] er laget for å "finne dei elevane som treng ekstra hjelp i løpet av dei første skoleåra", og gir "lite informasjon om elevane som får til alle eller nesten alle oppgåvene" Det blir derfor opp til den enkelte lærer hva som eventuelt blir tilbudt av tilrettelegging for evnerike elever.

Det er dessverre en misforståelse at barn med stort læringspotensial vil klare seg bra. Skolen mangler grunnleggende kunnskap om hvordan man identifiserer og underviser elevgruppen slik at elevene kan føle seg sett og anerkjent. Når barna begynner å mistriives starter en negativ spiral, der eleven underpresterer, trekker seg tilbake fra klassefelleskapet eller vender frustrasjonen mot omgivelsene. Risikoen er at de mister lyst til å gå på skolen og troen på at de er gode nok som de er.

Danmark

I 2021 ble det i Danmark vedtatt en politisk avtale om et [evaluerings og bedømmelsessystem i skolen](#) [23] som innebærer at en rekke test- og evalueringsredskaper blir obligatoriske å bruke. Disse skal bidra til at skolene får et bredere faglig grunnlag for å identifisere og møte elevens behov og utfordringer. Gjennom en dyp og systematisk kjennskap til elevenes styrker og svakheter, skal det skapes et solid grunnlag for å støtte alle elever slik at de får det beste ut av sin skolegang. *"Det skal føre til en folkeskole, der skaber de stærke faglige resultater, som alle partier er enige om, er helt centralt både for børnenes liv og for samfundet som helhed."* Samarbeidet mellom elever, foreldre, lærere, ledere, pedagoger og kommuner har vært avgjørende i utviklingen og valget av de nye redskapene.

Det skal også utvikles en ny screeningtest for lesevansker som alle elever skal gjennomføre i 1. klasse, noe som skal medvirke til at skolene kan identifisere og yte faglig støtte slike elever. Denne testen skal gi skolen et bedre grunnlag for å identifisere de elevene som har behov for å gjennomføre en *'Risikotest for ordblindhed'* senest i 1. klasse. Dette skjer i erkjennelsen av at dysleksi alt for ofte oppdages for sent i et skoleforløp i Danmark. I Norge viser tall fra [Dysleksi Norge](#) [24] at halvparten av elevene som får påvist dysleksi, fikk det påvist på ungdomsskolen eller senere. [1 av 5 får påvist dysleksi på videregående](#) [25]. Dette

viser at elevene har gått gjennom flere år med helseskadelig stress og tapsfølelse som enkelt kunne vært unngått med identifisering og tilrettelagt undervisning.

Danmark skal nå ha et [styrket fokus på høyt begavede elever](#) [26]; de erkjenner at det har manglet tilstrekkelig oppfølging av elever med utfordringer i skolen, herunder også 'elever med høy begavelse'. Det skal derfor innføres en tidlig og styrket identifisering av evnerike som trenger ekstra faglig stimulering. Gjennom sjekklister og tegn på høy begavelse skal skolen tilby intelligenstag hos Pedagogisk Psykologisk Rådgivning. Dette gir grunnlag for tilrettelegging av undervisningen, herunder fokus på undervisningsdifferensiering valg av undervisningsmaterieil. *"Høyt begavede elever skal, ligesom øvrige elever, modtage en undervisning, som tilgodeser deres læring og trivsel"*.

Danmark har helt siden 2011 hatt en talentveilederutdanning for lærere. Dette kom som følge av et politisk ønske etter at en rapport fra 2020 viste at skolens tilbud til de dyktigste elevene ikke var gode nok. *"Vi arbejder både med de talentfulde og de højtbegavede, og vi har stigende fokus på de højtbegavede. Ligesom alle andre elever skal de have mulighed for at udvikle sig i nærmeste læringszone. Det er egentlig grundlæggende didaktik."* (fra fagbladet Folkeskolen, [Højtbegavede elever har også brug for hjælp](#) [27]).

At tidlig innsats også dekker barnehagen, er viktig å ta med i denne sammenhengen, da evnerikhet er en egenskap som ikke dukker opp først etter skolestart. Viktigheten av å ha kjennskap til hvordan evnerike barn kan føle seg inkludert og møtt allerede når de starter i barnehagen understøttes tydelig i forskningen og er gjengitt i litteraturen. Det krever kompetanse i forhold til kjennetegn hos evnerike barn i førskolealder, slik at personalet forstår hvordan de skal møte og ivareta barna på en adekvat og omsorgsfull måte når de starter i barnehagen.

Også norske elever trenger at deres individuelle læringsbehov tas på alvor allerede fra første klasse. Fokus på tidlig innsats, mestring og utvikling er helt nødvendig for at elevene ikke skal rammes av konsekvenser som påpekes av [Forskningsoppsummeringen fra Børte et al.](#) (2016, opplistet i NoU 2016:14 s. 8) [13], altså frafall og underprestasjon, sosial stigmatisering, mobbing, tristhet/sørgmodighet, feildiagnostisering og sen identifisering. Det er dessverre fremdeles mange som tror at elever med stort læringspotensial kun handler om skoleflinke elever. Dette er en alvorlig feiltagelse. Vi viser forøvrig til statusbeskrivelse for eleven på side 2-3 i vårt [høringssvar](#) [4] til "Forslag til ny opplæringslov og endringer i friskoleloven".

Oppsummert om tidlig innsats

Den varslede stortingsmeldingen risikerer å gå glipp av den essensielle tidlige innsatsen fordi den går inn så sent som på 5. - 10. trinn. Å fokusere på stress og motivasjon såpass sent i skoleløpet vil være både ulogisk og kostbart. Dette er i direkte motsetning til det danskene nå satser på: Tidlig kartlegging - også av det de kaller *høyt begavede elever* - for å kunne gi riktige tilpasninger.

Vi mener Norge må se til Danmark og sette inn innsatsen allerede ved skolestart for å kunne møte elevens behov og utfordringer. Det må igangsettes tidlig identifisering av elevenes styrker og svakheter allerede ved skolestart for å imøtekomme elevens læringsbehov slik at

de har mulighet for å utvikle seg i sin nærmeste læringszone. Vi anbefaler virkningsfulle tiltak som passer allerede fra første klasse, gjerne ved å se til Danmark.

Tilhørighet og det sosiale

En stortingsmelding om trivsel og mestring i skolen kommer ikke utenom det sosiale. Skal elevene trives, må alle elever oppleve det psykososiale miljøet som trygt og godt. Dette er verken ukjent eller kontroversielt, men vi undres likevel om det egentlig er forstått.

For Lykkelige barn er det nærliggende å eksemplifisere med følgende situasjonsbeskrivelse fra [høringssvaret](#) [4] til "Forslag til ny opplæringslov og endringer i friskoleloven", s.2:

"Utenforskap er en betydelig risikofaktor ved mobbing og frafall. Barn med stort læringspotensial har ofte et mer utviklet språk og mer kunnskap enn sine jevnaldrende. Deres naturlige lek og samhandling kan ligge på et dypere og/eller komplekst plan til at jevnaldrende er interessert eller greier å følge med. Det betyr at de oftere risikerer å bli misforstått av andre, både av barn og voksne. Et misforstått barn kan bli usikkert, lei seg, sint eller opprørt av noe som for andre fremstår som normalt og hverdagslig, men som fra deres synsvinkel blir et mønster – en stadig avvising. For dem oppleves ikke dette som et trygt og godt skolemiljø, verken faglig eller sosialt. Det som gjør dette til et alvorlig problem, er nettopp dette vedvarende mønsteret, at de verken blir speilet eller forstått – ofte heller ikke av de voksne – og de konsekvensene dette kan få bl.a. på barnets trivsel, på utviklingen av selvbildet og på barnets psykiske helse."

Løsningen kan vise seg å befinne seg i overraskende nærhet - i form av tilpasset undervisning og speiling i klasserommet - selv om tendensen i dagens skole gjerne er å trekke på omfattende hjelperessurser utenfra. Denne filmsnutten fra Lesesenteret "[Elever med stort læringspotensial - lærerstemme](#)" [28] illustrerer hvordan løsningen falt på plass når læreren forstod at eleven var evnerik. Forståelsen medførte en annen synsvinkel og innstilling hos lærer og etablerte på den måten en annen relasjon mellom elev og lærer. Dette fikk stor betydning for disse to, men helt sikkert også elevmiljøet rundt.

Dagens lov sier det slik:

§ 9 A-2. Retten til eit trygt og godt skolemiljø

Alle elevar har rett til eit trygt og godt skolemiljø som fremjar helse, trivsel og læring.

Vi **må** få bukt med mobbingen, men det er faktisk ikke nok med fravær av mobbing. Hver enkelt elev må også føle reell tilhørighet, både faglig og sosialt.

Det er grunn til å spørre seg om vi tar tak i denne problemstillingen fra feil kant. Vi venter på et varsel og fokuserer i altfor stor grad på å finne og arrestere 'mobberne', selv om tilstedeværelsen av mobbing i stor grad handler om et gruppefenomen og en høyst uønsket kamp om makten i skolegården eller i elevmiljøet. Altfor mange steder foreligger det en aksept for hierarkiske strukturer og gjenger der noen få nærmest i full offentlighet kan sjefe medelever inn og ut av gruppen. Hva hadde skjedd om skolene i større grad hadde jobbet

for å endre dette tankegodset og heller gått inn for å normalisere avvik fra 'normen'? Det snakkes mye om mangfold, men det vises ikke.

Dette er derfor også i høyeste grad et spørsmål om tidlig nok innsats. En [studie fra Læringsmiljøsenderet](#) [29] viser at elever som utsetter andre for mobbing har en svakere relasjon til lærerne enn elever som ikke mobber. Elevene som mobber rapporterer at de får mindre læringsstøtte og emosjonell støtte fra lærerne, sammenlignet med elever som ikke mobber.

Barn trenger å oppleve en følelse av tilhørighet og at de blir gitt mulighet til å lykkes på skolen. For elever med stort læringspotensial er det en ekstra ulempe at de alltid utgjør en svært liten gruppe. Lykkelige barn erfarer at mange får oppleve tilhørighet først når de kan speile seg i "peers" (likesinnede, andre evnerike). Det er sjelden dette skjer i skolesammenheng, da skolene oftest ikke innehar kompetanse på å identifisere evnerike og bringe dem sammen. Hør gjerne dette [radioinnslaget på Ekko](#) fra 25. oktober 2018 [30].

Det er gjort undersøkelser knyttet til [høytpresterende elever og deres psykososiale miljø](#) [31]:

"Når det gjelder Mobbing på skolen og krenkelser opplever en større andel blant høyt presterende elever å bli mobbet på skolen og ulike typer krenkelser særlig sett i forhold til øvrige elever som presterer bra på skolen, men som ikke defineres som høyt presterende. Ofte oppgir en større andel av høyt presterende elever at de blir mobbet og utsatt for ulike typer krenkelser enn også hva de svakest presterende elever gjør. I sum viser resultatene at høyt presterende elever er en sårbar gruppe både i forhold til opplevelse av mobbing og krenkelser, men også når det gjelder opplevelser av andre forhold i læringsmiljøet, slik det fremgikk av læringsmiljøindeksene."

Oppsummert om tilhørighet og det sosiale

Lykkelige barn oppfordrer departementet til å finlese høringssvarene til ny opplæringslov, og da spesielt svarene fra "utsatte grupper" da det vil gi verdifull informasjon. Loven er viktig for å lykkes med oppdraget, og departementet har et valg i forhold til hvilke stemmer de lytter til når den endelige lovteksten skal utformes. Dersom ønsket om å øke trivselen skal føre til en reell bedring, er det gruppene hvor mistrivselen er størst som trenger gjennomslag. Det er også disse gruppene som viser et enormt engasjement fordi de har kjent på kroppen hvor viktig det er at alle barn har en god og trygg skolehverdag.

Lærere må få kjennskap til emosjonelle behov hos evnerike barn og forstå hvilke utfordringer som kan oppstå ved at barna har kunnskaper og ferdigheter som ikke er 'normalt' for alderen. Disse elevene trenger å bli sett, forstått og speilet i samme grad som andre elever for å kjenne på tilhørighet, læringsfelleskap og trivsel.

Stigma og psykisk helse

Lykkelige barn mener en skole som fremmer psykisk helse, er nødt til å lykkes med alle de tre foregående nevnte aspektene, barnet i sentrum, tidlig innsats, tilhørighet og godt

psykososialt miljø. I tillegg må vi nevne litt om forebygging av stigma. I regjeringens [faktaboks om ungdom](#) [10] fremkommer følgende kulepunkt:

“Andelen elever som får spesialundervisning, øker gjennom skoleløpet. Nesten tre ganger så mange elever får spesialundervisning på 10. trinn som på 1. trinn.”

I høringsnotatet til ny opplæringslov ble bruken av begrepet spesialundervisning problematisert med tanke på en stigmatiserende effekt som ofte følger med. Kritikken som har vært rettet mot spesialundervisningen de senere årene har også sterke elementer av at den er mye mindre effektiv enn den kunne vært. Mange elever er altså ikke bare belastet av behov for spesialløsninger, men også ved de negativt ladede effektene av likevel ikke å lykkes, tross enkeltvedtak og ekstra (men ofte feil/misforståtte/uutnyttede) ressurser.

Lykkelige barn har vært inne på også dette i [høringssvaret](#) vårt [4]. Der gir Lykkelige barn et entydig råd om fortsatt å benytte begrepet **tilpasset** opplæring for alle, men å endre navnet på spesialundervisning til **vedtaksregulert** opplæring. Et vedtaksregulert tilbud er et jordnært, konkret og nøytralt beskrivende begrep. Dagens opplæringslov, og også det forslaget som var ute på høring, er i grenseland for en ‘dere kontra oss’-tenkning. Vi mener at ved å normalisere spesialundervisning og kalle det vedtaksregulert opplæring vil det bidra til å ta stigma bort fra utsatte grupper. Det vil vise at alle elever er forskjellige og derfor får tilpasset opplæring. Det vil ikke lenger bare være de svake, men en like mangfoldig gruppe som i samfunnet ellers.

Oppsummert om stigma og psykisk helse

Lykkelige barn observerer at arbeidet med tilpasning vanskeliggjøres av ideen om å nå ‘nesten alle’ på magisk universelt vis, og deretter lage en samlepott for ‘resten’ som skal løses med spesialundervisning. Det skal sterk psykisk helse til for å bli systematisk skilt ut fra fellesskapet på den måten vi har organisert opplæringstilbudet på.

Løsningen kan blant annet være å endre måten lærere selv blir lært opp til å drive tilpasset undervisning, som for eksempel å ta i bruk [ABC-modellen](#) [32]. For å lykkes med all opplæring er det viktig å kjenne elevens utgangspunkt slik at læringsaktivitetene blir virkningsfulle. Grupperinger på trinn og mellom trinn på ikke-permanent basis kan også bidra til å øke trivsel og motivasjon, og gi mulighet for både sosial og faglig speiling. Også evnerike må få føle det er plass for dem i skolesystemet, der de blant annet tillates å utvikle sin naturlige nysgjerrighet.

Vilje til handling kan vises i det kommende lovforslaget og varslet stortingsmelding

Ansvarlig for dette dokumentet i Lykkelige barn:

– Gunvor Struksnæs, foreldrekontakt, gunvor.struksnaes@lykkeligebarn.no

– Kristin Keiserås Bakkane, foreldrekontakt, kristin.bakkane@lykkeligebarn.no

Vi ber igjen Kunnskapsdepartementet om å ta initiativ til riktig oversettelse og innarbeide rett forståelse av Barnekonvensjonen, slik at barnet blir i sentrum av sin egen utdannelsesprosess.

Lykkelige barn ønsker å peke på dilemmaet med tidslinjene i at undersøkelsesprosessen i stortingsmeldingen gjennomføres parallelt med arbeidet med ny opplæringslov. Hvis lovteksten allerede er formulert, kan det være begrensende for hva Regjeringen kan greie å få til.

Departementet må sørge for at undersøkelsen som skal ligge til grunn for stortingsmeldingen benytter forskningsbaserte metoder og baseres på et design som sikrer at både spørsmålsstillinger og løsninger er finmasket nok til å fange opp mangfoldet.

Lykkelige barn kan skaffe informanter dersom departementet ønsker å ha direkte kommunikasjon med representanter fra elevgruppen barn med stort læringspotensial.

Undervisning av elever med stort læringspotensial må inkorporeres i lærerutdanningen og Stortingsmeldingen må sørge for å innhente rett lærerkompetanse ved innspill om denne elevgruppen. Lykkelige barn kan være behjelpelig med å etablere kontakt med lærere som innehar nødvendig kompetanse og har utdanning i å undervise elevgruppen.

Kunnskapsminister Tonje Brenna uttalte som følger i [pressemeldingen 2. mai 2022](#) [1]:
“Regjeringen vil ha en fellesskole som er så variert og god at alle elever har mulighet til å finne seg til rette. Det betyr blant annet at elever som ønsker seg for eksempel mer idrett på ungdomsskolen ikke skal trenge å velge en privatskole for å få oppfylt ønsket sitt”.

Vi ønsker å høre Kunnskapsdepartementet og Regjeringen si noe slikt som dette:

– *Vi vil ha en fellesskole som er så variert og god at alle elever har mulighet til å finne seg til rette. Det betyr blant annet at elever som ønsker seg for eksempel mer idrett, eller raskere progresjon/større utfordringer i fagene, skal få ønsket sitt oppfylt.*

Lykkelige barn brenner for disse spørsmålene og for at Norge skal tilby god utdanning til alle landets elever. Vi sitter med mye erfarings- og spesialkompetanse som vi ønsker å dele.

Initiativ til møte

Vi ønsker med dette å ta initiativ til et konstruktivt møte med Kunnskapsdepartementet. Et møte vil kunne bidra til å belyse saken bedre, skape dialog, inspirasjon og engasjement for det videre viktige arbeidet for elevene i den norske skolen.

Vi leser dessuten at Barnekonvensjonens artikler 28 og 29 er tema på arrangement i tilknytning til Barnerettighetsdagen 2022. Ifølge programmet stilles spørsmål om hva disse to artiklene betyr, og hva de pålegger staten. Lykkelige barn foreslår at vi møtes med Kunnskapsdepartementet i god tid i forkant av dette arrangementet.

Ansvarlig for dette dokumentet i Lykkelige barn:

– Gunvor Struksnæs, foreldrekontakt, gunvor.struksnaes@lykkeligebarn.no

– Kristin Keiserås Bakkane, foreldrekontakt, kristin.bakkane@lykkeligebarn.no

Vi håper også at Kunnskapsministeren og relevante personer i avdelinger med ansvar for arbeidet med ny opplæringslov og tilhørende forskrifter vil imøtese vårt ønske. Målet må være å få korrigert den feilaktige oversettelsen av Barnekonvensjonen og ha dialog rundt innspillene til stortingsmeldingen.

Referanseliste

1. Pressemelding fra Regjeringen "Ungdomsskolen skal bli mer praktisk og variert", 02.05.2022 <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/ungdomsskolen-skal-bli-mer-praktisk-og-variert/id2911018/>
2. Innspillskjema "Kunnskapsministeren ønsker seg innspill om praktisk læring", 10.08.2022: <https://www.regjeringen.no/no/tema/utdanning/grunnopplaring/innsiktsartikler/arb eidet-med-stortingsmelding-om-ungdomstid-og-5.-10.-trinn/send/id2923901>
3. Kunngjøring fra Regjeringen, "Arbeidet med stortingsmelding om ungdomstid og 5.-10.-trinn", udatert: <https://www.regjeringen.no/no/tema/utdanning/grunnopplaring/innsiktsartikler/arb eidet-med-stortingsmelding-om-ungdomstid-og-5.-10.-trinn/id2923898>
4. Høringsvar fra Lykkelige barn (gjelder forslag til ny opplæringslov høsten 2021), 20.12.2021: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-opplaringslov/id2868810/?uid=e3278551-10a2-4697-983b-a5deb16ca7d5>
5. Kunngjøring fra Regjeringen "Høyring Forslag til ny opplæringslov og endringer i friskolelova", 26.08.2021: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-opplaringslov/id2868810>
6. Rapport: "Tenker så det knaker", Forandringsfabrikken, 2016: <https://forandringsfabrikken.no/wp-content/uploads/2021/10/TenkeraDetKnaker-1.pdf>
7. Internasjonal forskning, blant annet fra USA: "Evnerike barn og drop out", debattinnlegg av Ella M.C. Idsøe og Ingunn Størksen, hhv. førsteamanuensis og Professor / prosjektleder for Skoleklar, ved Læringsmiljøsentret, Universitetet i Stavanger. Sist oppdatert 19.10.2016: <https://www.dagbladet.no/kultur/evnerike-barn-og-drop-out/60214550>
8. Intervju på Forskning.no med Jørgen Smedsrud (den gang stipendiat ved Universitetet i Oslo), 29.08.2018: <https://forskning.no/skole-og-utdanning-universitetet-i-oslo-partner/evnerike-elever-er-ikke-alltid-skoleflinke/1223250>
9. Ot.prp. nr. 46 (1997-98) Om lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova), kapittel 31: https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/otprp-nr-46-1997-98-/id158981/?q=Elevar%20som%20har%20f%C3%B8resetnader%20for%20c3%A5%20l%C3%A6re%20raskare%20og%20meir%20enn%20gjennomsnittet,%20har%20ikkje%20rettar%20etter%20kapittel%205%20i%20lovutkastet&ch=31#match_0

10. Fakta om ungdom: Se faktaboks i samme kilde som [1]
<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/ungdomsskolen-skal-bli-mer-praktisk-og-varierte/id2911018>
11. "Convention on the Rights of the Child", General comment No.1 (2001). ID: CRC/GC/2001/1, 17.04.2001: <https://www.refworld.org/docid/4538834d2.html>
12. Forskning: "Gifted Education in Norway : A mixed-method study with teachers and students in Norwegian comprehensive school", Astrid Knutsdatter Lenvik, førsteamanuensis ved Universitet i Bergen, 30.09.2022: <https://bora.uib.no/bora-xmlui/handle/11250/3018395>
13. Samme metode vil passe utmerket for alle elever: Fra "EVNERIKE ELEVER OG ELEVER MED STORT LÆRINGSPOTENSIAL. En forskningsoppsummering" av Kristin Børte, Sølvi Lillejord & Lotta Johansson, 2016: <https://www.forskningsradet.no/om-forskningsradet/publikasjoner/2016/evnerike-elever-og-elever-med-stort-laringspotensial.-en-forskningsoppsummering>
14. Stortingsmelding St.meld. nr. 16 (2006-2007) " ... og ingen sto igjen — Tidlig innsats for livslang læring": <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-16-2006-2007-/id441395>
15. Oversatt generell kommentar no.1 på regjeringen.no: «Konvensjonen om barnets rettigheter" ID: CRC/GC/2001/1, 17.04.2001
<https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/barnets-rettigheter/generell-kommentar-1---25-6-09.pdf>
16. "Experiences of Intellectually Gifted Students in an Egalitarian and Inclusive Educational System: A Survey Study", Roland S. Persson, Jönköping University, Sweden. Journal for the Education of the Gifted, ISSN 0162-3532, E-ISSN 2162-9501, Vol. 33, nr 4, s. 536-569. <http://hj.diva-portal.org/smash/get/diva2:321684/FULLTEXT01.pdf>
17. Fra "UR Samtiden - Begåvning - tilgang eller belastning? Kallad dum tills man tror på det". Forelesning av Ken Engström innspilt 11.12.2014 i Radiohuset i Stockholm
<https://urplay.se/program/188332-ur-samtiden-begavning-tillgang-eller-belastning-kallad-dum-tills-man-tror-pa-det>
18. "– Norsk skole underbygger sosiale forskjeller. Organisering av skolen kan skape og reprodusere sosial ulikhet, mener forsker." Intervju med Anna Cecilia Rapp, førsteamanuensis ved Institutt for lærerutdanning ved NTNU, 20.08.2019:
<https://forskning.no/ntnu-partner-skole-og-utdanning/norsk-skole-underbygger-sosiale-forskjeller/1366498>
19. Språkløyper sin Kompetansepakke for elever med stort læringspotensial:
<https://sprakloyper.uis.no/barnetrinn/mellomtrinn/elever-med-stort-laeringspotensial>
20. Fra Språkløyper sin Kompetansepakke for elever med stort læringspotensial: "Vurdering for planlegging" (modul 4):
<https://sprakloyper.uis.no/barnetrinn/mellomtrinn/hvordan-vurdere-planlegging/elever-med-stort-laeringspotensial/film-vurdering-planlegging-i-klassemmet>

21. Fra Språkløyper sin Kompetansepakke for elever med stort læringspotensial: "Hvordan differensiere undervisningen? Teoretiske perspektiv" (modul 5): <https://sprakloyper.uis.no/barnetrinn/mellomtrinn/hvordan-differensiere-undervisningen/elever-med-stort-laeringspotensial/fagfilm-hvordan-differensiere-undervisningen-teoretiske-perspektiv>
22. "Kartleggingsprøver. Kartleggingsprøvene hjelper skolane og lærarane med å finne dei elevane som treng ekstra hjelp i løpet av dei første skoleåra." Utdanningsdirektoratet. Sist endret: 23.09.2022: <https://www.udir.no/eksamen-og-prover/prover/kartlegging-gs/#formal-kven>
23. "Formål med aftalen. Aftalen skal bidrage til en stærkere evalueringkultur i folkeskolen og skabe gennemsigtighed i testene for elever, forældre og lærere." Børne- og undervisningsministeriet, Danmark. Sist oppdatert: 15.07.2022: <https://www.uvm.dk/aktuelt/i-fokus/evaluerings-og-bedoemmelsessystem/formaal-med-aftalen>
24. "Rapport. Praksis for utredning av spesifikke lese- og skrivevansker, matematikkvansker og språkvansker i Norge", Dysleksi Norge, Mars 2021: https://dysleksinorge.no/wp-content/uploads/2021/03/Rapport_utredningspraksis_2021.pdf
25. "1 av 5 får påvist dysleksi på videregående: – Har vært mer stress. 1 av 5 får først påvist dysleksi etter 10 års grunnskole. For Lars Christian Valand (17) ble skolehverdagen enklere da han omsider fikk tilrettelagt undervisningen.", NrK Sørlandet, sist oppdatert 29.09.2022: <https://www.nrk.no/sorlandet/1-av-5-far-pavist-dysleksi-pa-videregaende--systemet-sviker-elevene-sier-dysleksi-norge-1.16103988>
26. Fra Regeringen.dk: "Aftale om det fremtidige evaluering- og bedømmelsessystem i folkeskolen" 29.10.2021: <https://www.regeringen.dk/media/10791/211029-aftale-om-det-fremtidige-evaluerings-og-bedoemmelsessystem-i-folkeskolen.pdf>
27. Fra fagbladet Folkeskolen "Højtbegavede elever har også brug for hjælp" Sist oppdatert 16.09.2022 <https://www.folkeskolen.dk/folkeskolen-nr-15-2022-fredensborg-kommune-hojt-begavede/hojtbegavede-elever-har-ogsaa-brug-for-hjaelp/4675129>
28. "Elever med stort læringspotensial – lærerstemme": Forelesning/film produsert som ressurs i forbindelse med Språkløyper - Nasjonal strategi for språk, lesing og skrijving 2016-2019. Lesesenterets YouTubekanal: https://youtu.be/G_5CTYH0mSM?t=140
29. Studie fra Læringsmiljøsentret: Fra artikkel "Elever som mobber har dårligere forhold til lærerne", sist oppdatert 28.03.2022: <https://www.uis.no/nb/laringsmiljosenteret/skole/elever-som-mobber-har-darligere-forhold-til-laererne>
30. Radioinnslag på Ekko – samfunnspodden: "Maja, Anna og Julie er unge med høy IQ", 25.10.2018: <https://podcastaddict.com/episode/57506968>
31. Rapport 2016 Mangfold og inkludering: "Høyt presterende elevers vurdering av læringsmiljøet", Christian Wendelborg og Joakim Caspersen, NTNU

Samfunnsforskning: <https://samforsk.no/uploads/files/Publikasjoner/Hoyt-presterende-elever-WEB.pdf>

32. Fra Språkløyper sin Kompetansepakke for elever med stort læringspotensial: «Prøv ut i praksis: Hvordan differensiere undervisningen?». Om ABC-modellen: <https://sprakloyper.uis.no/barnetrinn/mellomtrinn/hvordan-differensiere-undervisningen/elever-med-stort-laeringspotensial/prov-ut-i-praksis-hvordan-differensiere-undervisningen>

Ansvarlig for dette dokumentet i Lykkelige barn

- Gunvor Struksnæs, foreldrekontakt, gunvor.struksnaes@lykkeligebarn.no
- Kristin Keiserås Bakkane, foreldrekontakt, kristin.bakkane@lykkeligebarn.no

Fakta om Lykkelige barn

Foreningen Lykkelige barn er et nettverk for foreldre med evnerike barn. Vi jobber aktivt med å spre kunnskap om barn med stort og ekstraordinært læringspotensial. Foreningen Lykkelige barn jobber for at barn med stort læringspotensial skal få utvikle sin selvfølelse og sine evner, og på lik linje med alle andre barn få oppleve læringsarenaer med sosial speiling, læringsglede og mestringfølelse.

Foreningen er en ideell organisasjon drevet av frivillige.

<https://www.lykkeligebarn.no>

<https://www.facebook.com/lykkeligebarn.no>

<https://www.instagram.com/lykkeligebarn.no>